

TÖREBODA MARIESTAD GULLSPÅNG
Kommuner i samarbete

Miljömålsuppfyllelse 2010

Mariestad, Töreboda och Gullspång

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Bedömning av miljömålsuppfyllelsen.....	5
Förklaring av symboler.....	5
Miljömålsindelning.....	6
Dokument.....	6
Fortsatt miljömålsarbete.....	6
1 Begränsad klimatpåverkan	7
Regionala delmål.....	7
Lokala mål - Energi- och klimatplan Mariestad, Töreboda och Gullspång.....	8
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan).....	8
Lokala mål - Mariestad (Miljökriterier vid upphandling).....	10
Lokala mål - Mariestad (Regler för resor och transporter).....	10
Lokala mål - Töreboda (Verksamhetsmål).....	10
Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan).....	10
Lokala mål - Töreboda (Avfallsplan).....	11
Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling).....	11
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020).....	11
2 Frisk luft.....	12
Regionala delmål.....	12
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan).....	13
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020).....	13
3 Bara naturlig försurning	14
Regionala delmål.....	14
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020).....	14
4 Gifrfri miljö	15
Regionala delmål.....	15
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan).....	17
Lokala mål - Mariestad (Miljökriterier vid upphandling).....	17
Lokala mål - Töreboda (Avfallsplan).....	17
Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling).....	17
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020).....	18
5 Skyddande ozonskikt.....	18
Regionala delmål.....	18
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020).....	18
6 Säker strålmiljö	19
Regionala delmål.....	19
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020).....	19

7 Ingen övergödning.....	20
Regionala delmål	20
Lokala mål - Riktlinjer och handlingsplan för enskilda avloppsanläggningar Mariestad	
Töreboda Gullspång	20
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	21
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	21
8 Levande sjöar och vattendrag	21
Regionala delmål	21
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	22
Lokala mål - Mariestad (Riktlinjer för hantering av dagvatten)	24
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	24
9 Grundvatten av god kvalitet	25
Regionala delmål	25
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	25
Lokala mål - Mariestad (Riktlinjer för hantering av dagvatten)	26
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	26
10 Hav i balans samt levande kust och skärgård.....	26
Regionala delmål	26
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	27
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	27
11 Myllrande våtmarker	28
Regionala delmål	28
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	28
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	29
Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)	29
12 Levande skogar	29
Regionala delmål	29
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	30
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	31
Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)	31
13 Ett rikt odlingslandskap.....	32
Regionala delmål	32
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	33
Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)	33
Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling)	34
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	34
15 God bebyggd miljö.....	34
Regionala delmål	34
Lokala mål - Energi- och klimatplan Mariestad, Töreboda och Gullspång	37
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	38

Lokala mål - Mariestad (Riktlinjer för hantering av dagvatten)	39
Lokala mål - Mariestad (Miljökriterier vid upphandling)	39
Lokala mål - Mariestad (Grönprogram)	39
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	39
Lokala mål - Töreboda (Verksamhetsmål).....	40
Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)	40
Lokala mål - Töreboda (Tillväxt- och näringslivsprogram)	41
Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling)	41
Lokala mål - Mariestad och Gullspång (Renhållningsordning)	41
Lokala mål - Töreboda (Avfallsplan).....	42
16 Ett rikt växt och djurliv	43
Regionala delmål	43
Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)	43
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)	44
17 Folkhälsomål	44
18 Kunskap och kommunikation	44
Lokala mål - Gullspång (Pedagogisk utvecklingsplan).....	44
Internationellt modellområde för hållbar utveckling.....	44
Kommentarer till bedömningen av miljömålsuppfyllelsen	45
Avfall och renhållning	45
Upphandling.....	45
Vänermål	45
Verksamhetsmål Töreboda	45
Referenser.....	46

Inledning

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Det finns i Sverige 16 miljö kvalitetsmål (miljömål) antagna av Riksdagen. Kommunerna har stort ansvar för att miljömålen nås. I Mariestad, Töreboda och Gullspång är femton av de sexton miljömålen aktuella. (Målet storslagen fjällmiljö är inte aktuellt här).

Bedömning av miljömålsuppfyllelsen

Denna sammanställning följer upp miljömål hämtade från Mariestad, Töreboda och Gullspångs styrdokument. I detta dokument har utgått ifrån dokumentsammanställningen med miljömål (Miljömålsammanställning 2011 Mariestad, Töreboda och Gullspång). Målen har följts upp med avseende på år 2010. I dokumentet ”Dokument med miljömål 2011 Mariestad, Töreboda och Gullspång” finns en utförligare analys av de dokument som innehåller miljömål.

Kommentarer kring miljömålsbedömningen för vissa dokument finns slutet av dokumentet i kapitel Kommentarer till miljömålsuppföljningen.

Förklaring av symboler

Målet har uppnåtts eller bedöms att kunna nås inom tidsramen.

Målet kan nås inom tidsramen om ytterligare åtgärder sätts in, eller så har delar av målet uppnåtts.

Målet är mycket svårt eller inte möjligt att nå inom tidsramen även om ytterligare åtgärder sätts in.

Det är ett nationellt mål som inte är nedbrutet till regional eller lokal nivå. Påverkansmöjligheterna på lokal nivå är begränsade.

LST

Bedömning gjord på regional nivå av Länsstyrelsen. Tillsammans med målbedömningssymbol.

Mättdata eller andra uppgifter saknas för bedömning.

Kommunen har ett positivt ställningstagande eller en viljeriktning som kan medverka till att lokalt eller regionalt miljömål kan uppnås. Ställningstagandet belyses eller så pågår aktiviteter.

Kommunen har ett positivt ställningstagande eller en viljeriktning som kan medverka till att lokalt eller regionalt miljömål kan uppnås. Aktiviteter är på gång eller utförs, eller så belyses ställningstagandet i mindre skala.

Kommunen har ett positivt ställningstagande eller en viljeriktning som kan medverka till att lokalt eller regionalt miljömål kan uppnås. Det utförs inte några aktiviteter/åtgärder.

Miljömålsindelning

Varje kapitel inleds med definitionen på respektive miljömål. Varje delmål beskrivs på regional nivå. Efter detta redovisas mål ur lokala dokument. I flera fall har olika lokala miljömål bärighet på flera olika miljömål. Varje lokalt miljömål sorterats under ett nationellt miljömål. I vissa ursprungsdokument har inte de lokala miljömålen varit uppdelade efter de nationella miljömålen och har här satts under det miljömål som det aktuella lokala miljömålet har störst bärighet på.

Dokument

Följande dokument ingår i miljömålsuppfyllelsen:

- Energi- och klimatplan Mariestad, Töreboda och Gullspång
- Riktlinjer för enskilda avloppsanläggningar i Mariestad, Töreboda och Gullspång.
- Översiktsplan Mariestad.
- Översiktsplan Gullspång.
- Översiktsplan Töreboda.
- Verksamhetsmål Töreboda.
- Renhållningsordning Mariestad och Gullspång.
- Avfallsplan 2011-2020 AÖS.
- Riktlinjer för hantering av dagvatten i Mariestad.
- Riktlinjer för upphandling och inköp Mariestad. Bilaga 3 Miljökriterier vid upphandling.
- Miljöpolicy vid upphandling Skövde kommun (Gäller för Töreboda).
- Grönprogram Mariestad.
- Tillväxt och näringslivsprogram Töreboda.
- Regler för resor och transporter Mariestad.
- Policy för minskat buller i Gullspångs kommun – med fokus på barn och ungdomsmiljöer Vision 2013 (2010).
- Pedagogiska utvecklingsplan för utbildning i Gullspångs kommun 2010-2015.

Naturvårdsplan Mariestads kommun (2006) har lokala mål, men dessa är tagna från översiktsplanen och redovisas inte separat.

Gråmarkerade mål är mål för som endast avser den kommunala organisationen.

Fortsatt miljömålsarbete

Nya mål kommer undan för undan i olika kommunala dokument. En sammanställning och uppföljning över gällande miljömål för kommunerna bör därför lämpligen göras årligen.

Denna uppföljning av kommunernas miljömål är sammanställd 2012-04-02 av Miljö- och byggnadsförvaltningen.

1 Begränsad klimatpåverkan

Regionala delmål

Utsläpp av växthusgaser (2008-2012) Delmål

De svenska utsläppen av växthusgaser ska som ett medelvärde för perioden 2008–2012 vara minst 4 procent lägre än utsläppen år 1990.	I kommunerna var utsläppsminskningen 27% mellan 1990 och 2008. Dock stor osäkerhet på uppgifterna ¹ . Mellan 2008 -2009 skedde en ökning på 5%. ²	
---	---	---

Utsläpp av växthusgaser (2020) Etappmål

Till år 2020 ska utsläppen av växthusgaser i Västra Götalands län, från verksamheter som ligger utanför systemet för handel med utsläppsrätter, minska med 25 procent jämfört med 1990.	Bedöms vara mycket svårt att uppnå eftersom utsläppen hittills minskat i mycket långsam takt. ³	LST
---	--	--

Ökad andel förnybar energi

År 2020 ska andelen förnybar energi i Västra Götalands län vara minst 50 procent av den totala energianvändningen.	Andel förnybar energi var i Sverige 2008 44%. Utvecklingen i länet mycket god. ³	LST
--	---	--

Ökad andel förnybar energi i transportsektorn

År 2020 ska andelen förnybar energi inom transportsektorn i Västra Götalands län vara minst 10 procent.	År 2009 var andelen i landet 5,4%. Uppgifter finns inte på länsnivå, men målet bedöms vara möjligt att uppnå. ³	LST
---	--	--

Effektivare energianvändning

År 2020 ska energianvändningen i Västra Götalands län vara 20 procent effektivare jämfört med 2008.	I kommunerna var minskningen mellan 2004 och 2009 2%. Mellan 2008-2009 en ökning på 15%. ² I länet bedöms målet möjligt att uppnå.	
---	---	---

¹ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

² Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2008. Miljö- och

byggnadsförvaltningen 2010 och Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2009. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2011.

³ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Lokala mål - Energi- och klimatplan Mariestad, Töreboda och Gullspång

Lokalt producerad förnybar energi ska motsvara minst 25% av energianvändningen i de tre kommunerna till år 2020. Lokalt producerad förnybar el ska motsvara minst 35% av den lokala elförbrukningen senast år 2020.	Lokalt producerad energi stod totalt 2009 för 21% av energiförbrukningen. Självförsörjningsgraden av el var år 2009 30%. ⁴	
Tillverkning (inklusive system för distribution) av gas, etanol eller annat förnybart bränsle från organiska restprodukter ska ha etablerats inom någon eller några av de tre kommunerna till år 2012.	Biogasproduktion för internt bruk finns på Sötåsens naturbruksskola.	
Transportsektorns utsläpp av koldioxidekvivalenter ska minska med 20% per invånare till 2020 räknat från 2004.	Utsläppen mellan 2004 och 2009 har ökat med 44%. ⁴	
Utsläppen av fossila koldioxidekvivalenter från hushålls-, industri- och servicesektorerna ska minska med 20% till år 2020 räknat från 2004.	Förändring i kommunerna mellan åren 2004 och 2008. Hushåll +1% Industri -10% Service -42%	
Införande av förnybara bränslen för fritidsbåtar ska aktivt stimuleras.	En större informationsinsats riktad mot hamnar och båtutrustningsaffärer gjordes senast 2006.	
År 2020 ska alla kommunalt använda transportfordon samt transportfordon använda för av kommunerna anordnad kollektivtrafik drivas med förnybara bränslen.	År 2009 var andelen fossil energi i leasade och ägda personbilar 87% i Mariestad, 96% i Töreboda och 97% i Gullspång. ⁵	
Inga av kommunernas egna lokaler ska värmas upp med hjälp av fossila bränslen efter 2020 med undantag av fjärrvärmens spetsvärme samt eventuell reservkraft	År 2009 användes 128, 136 respektive 74 m ³ olja i Mariestad, Töreboda och Gullspång. ⁶	

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

Friaån har tidigare nyttjats för produktion av vattenkraft och kommunen är positiv till att förutsättningarna för att bedriva en miljöanpassad kraftproduktion vid bl.a. Kvarntorpet utreds.	Positivt ställningstagande, men utredning är inte utförd.	
--	---	---

⁴ Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2009. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2011.

⁵ Nyckeltal energi och klimat 2011. Byggnader, transporter och utsläpp i kommuner och landsting. Sveriges kommuner och landsting 2011.

⁶ Från basuppgifter inrapporterade för energieffektiviseringsstödet. Kommunens energi- klimatstrategier.

Resandet med kollektivtrafik skall öka med 15% från år 2003 till år 2005. Kollektivtrafiken ska kännetecknas av hög kvalitet och effektivitet, särskilt med avseende på miljö och säkerhet samt trygghet och tillgänglighet för alla. Antalet avgångar och hållplatser skall vara väl anpassade efter medborgarnas behov.	Uppföljning av resandet ej utfört under perioden. Stadstrafikutredning och förändringar av stadstrafiken gjord 2010.	
Mariestads tätort utformas så att transportbehovet och därmed energiförbrukningen och störningar härav minimeras. Bl.a. kommer bullerstörningar att successivt åtgärdas enligt förslag i upprättad bullersaneringsplan för Mariestads tätort. Planeringen av centrum bör leda till en minskning av trafikvolymen. Det innebär att kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafiken skall främjas på bekostnad av biltrafiken. Utanför centrum inriktas planeringen mot att bilen under överskådlig framtid kommer att vara det dominerande färdmedlet.	Bullersanering har påbörjats enligt bullersaneringsplan. Slutmål och alla etappmål är inte uppnådda ännu. Ökad hänsyn till gång, cykel- och kollektivtrafik tas i planer.	
Energianvändningen inom transportsektorn skall effektiviseras genom att skapa snabba förbindelser mellan viktiga destinationer, en effektiv kollektivtrafik och ett attraktivt cykel- och gångtrafiknät. Kollektivtrafiken (buss och tåg) utvecklas enligt följande principer: - Korta restider eftersträvas. - Tillgänglighet för skolelever, äldre och funktionshindrade skall vara hög. Starka pendlingsstråk prioriteras. Samspelet mellan olika fordonsslag skall vara väl utvecklat.	Stadstrafikutredning och förändringar av stadstrafiken gjord 2010, utifrån dessa principer.	
Cykeltrafik bör öka och göras mer trafiksäker. För att främja cykling bör cykelvägnätet utvecklas i enlighet med fastställd cykelplan. Härutöver är det önskvärt att på ett trafiksäkert sätt möjliggöra cykeltrafik utmed hela sträckan Lugnäs - Mariestad - Sjötorp. Delsträckan Mariestad - Hasslerör bör prioriteras. Det är även angeläget att anordna en sjönära cykelväg Mariestad - Torsö.	Arbete med detta genom bland annat projekt inom Ekourism och Nordiska cykelbyer. Alla önskade sträckor är inte färdigställda.	
Cykeltrafiken skall öka med minst 20% mellan år 2003 och 2008.	Inga jämförbara mätningar är gjorda under dessa år.	
År 2015 bör alla kommunalt använda fordon samt fordon använda för kollektivtrafik inom kommunen drivas med förnybara bränslen som minskar utsläppen av koldioxid till atmosfären.	År 2009 var andelen fossil energi i leasade och ägda personbilar 87% i Mariestad ⁷ . Kollektivtrafiken drivs inte i dag av förnyelsebara bränslen.	

⁷ Från basuppgifter inrapporterade för energieffektiviseringsstödet. Kommunens energi- klimatstrategier.

Lokala mål - Mariestad (Miljökriterier vid upphandling)

Produkter skall både vid tillverkning och användande bygga på hushållning med råvaror och energi.	Krav finns men ingen uppföljning är gjord.	
Leverantörer som miljöanpassar sina transporter kommer att gynnas i samband med upphandlingen.	Krav finns men ingen uppföljning är gjord.	

Lokala mål - Mariestad (Regler för resor och transporter)

Mariestads kommun ska vara en förebild för hållbara resor. Med detta menas att alla resor som omfattas av reglerna ska vara trafiksäkra, kostnadseffektiva och klimat/miljöanpassade.	Uppföljning av nyckeltal är inte utförd.	
---	--	---

Lokala mål - Töreboda (Verksamhetsmål)

Utveckla möjligheterna att resa kollektivt och enskilt, inom, till och från kommunen.	Arbete pågår kontinuerligt. Exempel: Resandet med linje 505 har ökat med 11% under januari och februari 2010 till 2011. Ombyggnad av väg 200 genom centrum. Påbörjad gång- och cykelväg upp mot Mostugan.	
Ökad användning av förnyelsebar energi.	I kommunen som geografisk enhet var användningen av förnyelsebara bränslen 10% av energiförbrukningen åren 2004 och 2009 ⁸ .	
Ökad användning av förnyelsebar energi.	Arbete pågår. Jämförelsetal för den kommunala organisationen har tagits fram för 2009 och kommer i enlighet med energieffektiviseringsstödet följas upp årligen.	

Lokala mål - Töreboda (Översiktplan)

Kommunen har en ambition att öka satsningen på värmepumpar och fastbränsleanläggningar och därigenom ta tillvara de lokala energikällorna. I bedömningen av olika energikällor skall hänsyn tas till de effekter de får på sysselsättning, ekonomi och miljö.	Beaktas löpande i planeringen. Exempelvis har MTEAB satt en ny pelletsplan i bruk. Mål om lokalt producerad energi finns i Energi- och klimatplanen.	
---	--	---

⁸ Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2009. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2011.

Lokala mål - Töreboda (Avfallsplan)

Andelen fossila bränslen ska minska vid transporter och hantering av avfall.	Ej bedömning för 2010.	
Utsläpp av metan och andra växthusgaser från lagring och behandling av organiskt avfall ska minska i jämförelse med producerad nytthet.	Ej bedömning för 2010.	

Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling)

All upphandling ska vara inriktad på att de upphandlande varorna och tjänsterna ska bidra till en ekologiskt hållbar utveckling. Transportsättets miljövänlighet ska beaktas liksom producentens uppfyllande av producentansvaret.	Ingen speciell uppföljning för Töreboda. Uppföljning hänvisas till Skövde kommuns miljöbokslut	
---	--	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Verka för att kollektivtrafiken utnyttjas bättre, genom t.ex. tätare och subventionerade av gångar.	Löpande arbete.	
Utöka antalet cykelvägar.	Felande länk mellan Gullspång och Sjötorp har åtgärdats genom utbyggd cykelväg i och söder om Otterbäcken.	
Genomföra stimulansåtgärder för tankställen med biobränslen.	Inget arbete utöver Miljö- och byggnadsförvaltningens ordinarie arbete med förordning kring tillhandahållande av alternativa bränslen.	
Begära bästa miljöklass, liksom att bästa bränsle används, vid upphandling av fordon och arbetsmaskiner.	Görs inte fullt ut idag.	
Verka för att energiproduktionen med förnyelsebara energikällor ökar, i synnerhet när det gäller produktion av el.	Arbete med energikombinat och Vindbruksplan m.m. Energiproduktion med förnyelsebara energikällor har ökat med 4% mellan åren 2004 och 2009. Elproduktionen har ökat med 8% under samma tidsperiod. Självförsörjningsgrad av el var 170% år 2004 och 165% 2009. ⁹	

⁹ Energi- och klimatplan för Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommuner 2008 och Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2009. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2011.

Verka för att energieffektiviteten ökar och att utsläppen begränsas inom energi- och industri sektorn.	Projekt inriktat på företags energianvändning har genomförts av Miljö- och byggnadsförvaltningen och Energi- och klimatrådgivningen. Fortsatt information och rådgivning pågår.	
Genom energirådgivare sprida information om energikällor som minskar klimatpåverkan, t.ex. sol fångare och pellets pannor.	Sker löpande genom Energi- och klimatrådgivningens arbete.	
Övergå från fossilbränsle till biobränsle i de värmeanläggningar som finns i kommunens egna lokaler.	Sker löpande. Bland annat har investeringar gjorts i bergvärme och ombyggnation av pellets-pannor. Vidare arbete kommer att ske genom energieffektiviseringsstrategin.	

2 Frisk luft

Regionala delmål

Minskade halter av svaveldioxid

Halten 5 mikrogram/m ³ för svaveldioxid som årsmedelvärde skall vara uppnådd i samtliga kommuner 2010.	Målet uppnått. 1 µ/m ³ vid senaste mätning ¹⁰ .	
---	---	---

Minskade halter av kvävedioxid

Halterna 60 mikrogram/m ³ som timmedelvärde och 20 mikrogram/m ³ som årsmedelvärde för kvävedioxid skall i huvudsak underskridas år 2010. Timmedelvärdet får överskridas högst 175 timmar per år.	Nedåtgående trend. Målen nåddes vid de senaste mätningarna ¹⁰ .	
---	--	---

Minskade halter av marknära ozon

Halten marknära ozon ska inte överskrida 120 mikrogram/m ³ som åtta timmars medelvärde år 2010.	Mätningar i kommunerna som åttatimmars medelvärde saknas. I länet uppnås inte målet. ¹¹	LST
--	--	--

¹⁰ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

¹¹ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Minskade utsläpp av flyktiga organiska ämnen

År 2010 ska utsläpp av flyktiga organiska ämnen (VOC) i Västra Götalands län, exklusive metan, ha minskat till under 40.000 ton.	På regional nivå är målet uppnått ¹² . I kommunerna har en utsläppsminskning skett med 7% mellan 2000 och 2009.	LST
--	--	--

Minskade halter av partiklar

Halterna 35 mikrogram/m ³ som dygnsmedelvärde och 20 mikrogram/m ³ som årsmedelvärde för partiklar (PM10) ska underskridas år 2010. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år. Halterna 20 mikrogram/m ³ som dygnsmedelvärde och 12 mikrogram/m ³ som årsmedelvärde för partiklar (PM2,5) ska underskridas år 2010. Dygnsmedelvärdet får överskridas högst 37 dygn per år.	Mätningar i Mariestad visar att målet uppnås.	
--	---	---

Minskade halter av benso(a)pyren

Halten 0,3 nanogram/m ³ som årsmedelvärde för benso(a)pyren ska i huvudsak underskridas år 2015.	Målet bedöms kunna nås i länet ¹² . Mätningar i Mariestad på filter ifrån 2005-2006 visar att målet klarades då.	
---	---	---

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

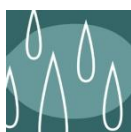
Luften i Mariestad är bättre än på länge och det är viktigt att den positiva utvecklingen av luftkvaliteten fortsätter genom fortsatt utbyggnad av fjärrvärme och mindre utsläpp av luftföroreningar.	Fjärrvärme byggs ut. Nya anslutningar i bl.a. Västerängs industriområden och för SCA samt förtätningar.	
---	---	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktplan Vision 2020)

Verka för att Otterbäckens hamn utrustas så att fartyg kan anslutas direkt till elkraft när de ligger i hamn.	Vänerhamn planerar åtgärder	
Verka för att högsavliga fossila bränslen (vilket även omfattar torv) som används för energiproduktion ersätts med biobränslen eller naturgas.	Planer för energikombinatet i Otterbäcken kvarstår. Osäkerhet kring vilket år arbetet återupptas.	
Om möjligt bygga ut fjärrvärme i Hova och Otterbäcken.	Fjärrvärmerna är inte utbyggda men närvärmepannan i Hova har optimerats och har nu bättre förbränningsverkningsgrad.	
Utreda möjligheten att utnyttja energiinnehållet i Skagern för att vid sidan om befintlig bergvärme värma upp Gullstensskolan	Värmesystemet justerat för Gullstensskolan. Ytterligare åtgärder är inte gjorda.	

¹² Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Informera allmänheten om betydelsen av 4-taktsmotorer med låga utsläpp för båttrafik och att vattenskotern är ett fordon som ger stora utsläpp av kolväten och kväveoxider.	En större informationsinsats gjordes senast 2006.	
Verka för att bästa möjliga teknik används i produktion, vid lagring och för rening för att minska utsläpp av lösningsmedel och andra flyktiga organiska ämnen (VOC).	Sker löpande genom miljötillsynsarbetet.	

3 Bara naturlig försurning

Regionala delmål

Färre försurade vatten

År 2010 är högst 15 procent av antalet sjöar och 20 procent av sträckan rinnande vatten i Västra Götalands län drabbade av försurning som orsakats av människan.	Länsstyrelsen beräknar att 5 % av de försurade vattnen återhämtar sig till 2020. Lokalt klaras målet kring rinnande vatten, men inte avseende sjöar. pH i markvatten vid St. Ek är cirka 5.	
--	---	---

Trendbrott för markförsurningen

Högst 35 procent av skogsmarken i Västra Götalands län har år 2010 en hög eller mycket hög surhetsgrad varav andelen med mycket hög surhetsgrad är högst 4 procent.	Uppnått på regional nivå ¹³ .	LST
---	--	--

Minskade utsläpp av svaveldioxid

År 2010 har utsläppen av svaveldioxid i Västra Götalands län minskat till 4 200 ton eller mindre.	Uppnått på regional nivå ¹³ .	LST
---	--	--

Minskade utsläpp av kväveoxider

År 2010 har utsläppen av kväveoxider i Västra Götalands län minskat till 25 000 ton eller mindre.	Omräknat till kommunalnivå klaras inte målet. ¹⁴	
---	---	---

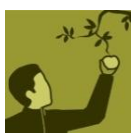
Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Verka för en övergång till biobränsle i de värmeanläggningar inom kommunen som är i privat ägo eller har annan huvudman.	Sker genom Energi- och klimatrådsgivningens informationsarbete.	
--	---	---

¹³ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

¹⁴ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

Verka för att förnyade mätningar görs av försurningsgraden i sjöar och skogsmark och att åtgärder vidtas om behov föreligger.	Det som mäts redovisas i miljöläget ¹⁴ . Uppföljning och behovsbedömningar görs löpande.	
---	---	---

4 Giftfri miljö

Regionala delmål

Kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper

<p>Senast år 2010 skall det finnas uppgifter om egenskaperna hos alla avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på marknaden.</p> <p>För ämnen som hanteras i högre volymer och för övriga ämnen som t ex efter inledande översiktliga tester bedöms som särskilt farliga skall uppgifter om egenskaperna finnas tillgängliga tidigare än 2010. Samma krav på uppgifter skall då gälla för såväl nya som existerande ämnen. Senast år 2020 skall det även finnas uppgifter om egenskaperna hos de mest betydande oavsiktligt bildade och utvunna kemiska ämnena.</p>	Den nya kemikalie-lagstiftningen Reach innebär att kunskapen ökar, det men räcker inte för att uppnå målet. Det saknas kunskap om kombinationseffekter då människa och miljö påverkas av flera ämnen samtidigt ¹⁵ .	
--	--	--

Hälso- och miljöinformation för varor

Senast år 2010 skall varor vara försedda med hälso- och miljö-information om de farliga ämnen som ingår.	Efterlevnaden av gällande EU-regler är dålig generellt i landet och i länet ¹⁵ .	
--	---	--

Utfasning av farliga ämnen

<p>Nyproducerade varor skall så långt det är möjligt vara fria från:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ nya organiska ämnen som är långlivade (persistenta) och bioackumulerande, nya ämnen som är cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande samt kvicksilver så snart som möjligt, dock senast 2007, ▪ övriga cancerframkallande, arvsmassepåverkande och fortplantningsstörande ämnen, samt sådana ämnen som är hormonstörande eller kraftigt allergiframkallande, senast år 2010 om varorna är avsedda att användas på ett sådant sätt att de kommer ut i kretsloppet, ▪ övriga organiska ämnen som är långlivade och bioackumulerande, samt kadmium och bly, senast år 2010. <p>Dessa ämnen skall inte heller användas i produktionsprocesser om inte företaget kan visa att hälsa och miljö inte kan komma till skada. Redan befintliga varor, som innehåller ämnen med ovanstående egenskaper eller kvicksilver, kadmium samt bly, skall hanteras på ett sådant sätt att</p>	Kemikalielagstiftninge Reach medverkar till att farliga kemikalier begränsas. Dock omfattas inte bekämpningsmedel av denna lagstiftning. Genom EG:s växtskyddsdirektiv har redan vissa farliga ämnen accepterats ¹⁵ .	
--	--	--

¹⁵ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

<p>ämnen inte läcker ut i miljön. Spridning via luft och vatten till Sverige av ämnen som omfattas av delmålet skall minska fortlöpande. Delmålet omfattar ämnen som människan framställt eller utvunnit från naturen. Delmålet omfattar även ämnen som ger upphov till ämnen med ovanstående egenskaper, inklusive dem som bildas oavsiktligt.</p>		
---	--	--

Fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier

<p>Hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen skall minska fortlöpande fram till år 2010 enligt indikatorer och nyckeltal som skall fastställas av berörda myndigheter. Under samma tid skall förekomsten och användningen av kemiska ämnen som försvårar återvinning av material minska.</p>	<p>Många kända risker minskar, men det saknas fortfarande tillräckliga kunskaper om alla ämnens risker¹⁶.</p>	
---	--	--

Riktvärden för miljö kvalitet

<p>För minst 100 utvalda kemiska ämnen, som inte omfattas av delmålet Utfasning av farliga ämnen, skall det senast år 2010 finnas riktvärden fastlagda av berörda myndigheter.</p>	<p>Riktvärden är framtagna av Kemikalieinspektionen.</p>	
--	--	--

Efterbehandling av förorenade områden med akuta risker

<p>Samtliga förorenade områden som innebär akuta risker vid direktexponering och sådana förorenade områden som i dag, eller inom en nära framtid, hotar betydelsefulla vattentäkter eller värdefulla naturområden skall vara utredda och vid behov åtgärdade vid utgången av år 2010.</p>	<p>Ingen av de områden som Länsstyrelsen bedöms ha akuta risker finns i Mariestad, Töreboda eller Gullspång¹⁷.</p>	
---	---	---

Efterbehandling av förorenade områden

<p>Åtgärder skall under åren 2005-2010 ha genomförts vid så stor andel av de prioriterade förorenade områdena att miljöproblemet i sin helhet i huvudsak kan vara löst allra senast år 2050. Ytterligare 15 stycken förorenade områden i riskklass 1 ska vara åtgärdade under perioden 2006-2010.</p>	<p>Huvudstudie i Otterbäcksviken av riskklass 1 område pågår. Det finns ytterligare sju områden i kommunerna.</p>	
---	---	---

Om dioxiner i livsmedel

<p>År 2010 skall tydliga åtgärdsprogram som medför en kontinuerlig minskning av halterna av för människan skadliga dioxiner i livsmedel ha etablerats.</p>	<p>Åtgärdsprogram finns på nationell nivå, men fler åtgärder behövs på internationell nivå¹⁶.</p>	
--	--	--

Om kadmium

<p>År 2015 skall exponeringen av kadmium till befolkningen via föda och arbete vara på en sådan nivå att den är säker ur ett långsiktigt folkhälsoperspektiv.</p>	<p>Klaras inte på regional nivå¹⁶.</p>	<p>LST</p>
---	---	--

¹⁶ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

¹⁷ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

Lokala mål - Miljökrav på fordonstvätt Mariestad Töreboda Gullspång

<p>Utsläpp till vatten från fordonstvättar spillvattenmängd, föroreningsmängd per fordon och nedbrytbarhet av spillvatten, ska klara gällande värden (för utförligare information se i dokumentet med riktlinjerna).</p> <p>Följande målår gäller: Stora anläggningar - omedelbart Mellanstora anläggningar – omedelbart samt 2011 Små anläggningar – omedelbart samt 2105</p>	<p>Information till verksamhetsutövare samt tillsynsbesök från Miljö- och byggnadsförvaltningen pågår.</p>	
--	--	---

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

<p>Objekt där kommunen är verksamhetsutövare eller fastighetsägare där ingen ansvarig verksamhetsutövare finns kvar ska översiktligt undersökas. Utifrån resultaten av dessa undersökningar ska efterbehandlingsbehovet bedömas.</p>	<p>Några efterbehandlingar har utförts. Inget arbete pågår för tillfället.</p>	
--	--	---

Lokala mål - Mariestad (Miljökriterier vid upphandling)

<p>De produkter som kommer i fråga skall vid tillverkning, konsumtion/användning och som avfall ge upphov till så liten påverkan på miljön som möjligt. Produkterna skall inte vara skadliga för den som använder dem. Produkterna får heller inte innehålla ämnen som är skadliga för miljön.</p>	<p>Krav finns men ingen uppföljning görs.</p>	
--	---	--

Lokala mål - Töreboda (Avfallsplan)

<p>Möjlighet ska finnas för företag och andra verksamheter på ett lätt sätt kunna lämna in alla typer av farligt avfall</p>	<p>Ej bedömning för 2010.</p>	
<p>Avfallssystem ska i större utsträckning stödja hushållens källsortering och farligt avfall.</p>	<p>Ej bedömning för 2010.</p>	

Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling)

<p>Varor, produkter och tjänster ska under sin livscykel ge upphov till så lite miljöskador som möjligt och förbruka så lite naturresurser som möjligt. Så få varor, produkter och tjänster som möjligt ska användas.</p> <p>Produktens funktion, kvalitet och pris ska beaktas i den miljöanpassade upphandlingen. Den produkt som med godkända och begärda funktions- och kvalitetskrav och med ett rimligt pris bäst uppfyller ställda krav på miljöanpassning ska prioriteras. Farliga produkter ska ersättas med mindre farliga.</p> <p>Kommunen ska vid upphandling begära in miljöpolicy/-program från berörda företag och om möjligt väga in deras miljöarbete, t.ex. med miljöledningssystem.</p>	<p>Krav ställs, men igen speciell uppföljning för Töreboda. Uppföljning hänvisas till Skövde kommuns miljöbokslut</p>	
--	---	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Verka för att alla förorenade områden identifieras, riskklassas, prioriteras och efterbehandlas (saneras).	Arbete med att undersöka och åtgärda förorenade områden pågår löpande. Huvudstudie i Otterbäcksviken pågår.	
Vara restriktiv med att ta emot vatten som innehåller miljöskadliga ämnen i det kommunala avloppssystemet.	Arbete sker löpande	
Informera allmänheten om hur man kan minska användningen av hushållskemikalier och bekämpningsmedel i trädgården samt om hur PCB-haltigt avfall bör hanteras.	Speciella informationsinsatser har inte utförts den senaste tiden.	
Uppmana allmänheten att inte tvätta bilar inom områden som gör att tvättvattnet når vattendrag och sjöar utan rening.	Information på hemsidan samt utförd annonskampanj i lokaltidningen.	

5 Skyddande ozonskikt

Regionala delmål

Inga utsläpp av ozonnedbrytande ämnen

År 2010 skall utsläpp av ozonnedbrytande ämnen till största delen ha upphört.	Genom lagstiftning råder användningsförbud för de skadligaste ozonnedbrytande ämnena i stora anläggningar. Dock kan läckage från mindre anläggningar förekomma.	
---	---	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Ta hand om uttjänta varor och produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen och se till att dessa oskadliggörs på ett miljöriktigt sätt.	Samlas via kommunens återvinningscentral.	
Informera om vikten av att uttjänta varor och produkter som innehåller ozonnedbrytande ämnen tas om hand på rätt sätt.	Löpande information från olika kommunala förvaltningar sker.	

6 Säker strålmiljö

Regionala delmål

Låga utsläpp av radioaktiva ämnen

<p>År 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.</p>	<p>Anses på nationell och regionalnivå vara uppfyllt. På lokal nivå görs kontinuerliga bakgrundsmätningar av gammastrålning, vilka tyder på en icke förhöjd nivå¹⁸.</p>	
---	--	---

Färre fall av hudcancer orsakade ultraviolett strålning

<p>År 2020 skall antalet årliga fall av hudcancer orsakade av ultraviolett strålning inte vara fler än år 2000.</p>	<p>På regional nivå anses målet vara svårt att uppnå¹⁹.</p>	<p>LST</p>
---	--	--

Minskade risker med elektromagnetiska fält

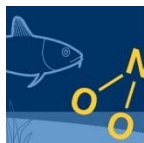
<p>Riskerna med elektromagnetiska fält skall kontinuerligt kartläggas och nödvändiga åtgärder skall vidtas i takt med att sådana eventuella risker identifieras.</p>	<p>Enligt Länsstyrelsens bedömning sker kontinuerlig kartläggning av risker. Strålsäkerhetsmyndigheten har tagit fram vissa rekommendationer.</p>	<p>LST</p>
--	---	--

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

<p>Ta emot uttjänta anordningar som innehåller radioaktiva ämnen (t.ex. brandvarnare) och tillse att dessa förstörs på ett miljöriktigt sätt.</p>	<p>Samlas via kommunens återvinningscentral.</p>	
<p>Se till att nya bostäder, skolor, daghem och liknande planeras på tillräckligt avstånd från ställverk, kraftledningar och andra anläggningar med förhöjda magnetfält.</p>	<p>Frågan bevakas vid bygglovsgivning.</p>	
<p>Verka för att nya kraftledningar och elektriska anläggningar förläggs så att exponering för magnetfälten begränsas. Där så är möjligt skall jordkabel användas.</p>	<p>Det har pekats ut sträckor för nedgrävning speciellt där ledningarna går nära bebyggelse eller områden med höga natur- och kulturmiljövärden.</p>	

¹⁸ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

¹⁹ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

7 Ingen övergödning

Regionala delmål

Minskade utsläpp av fosforföreningar

Fram till år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat med minst 20 procent från 1995 års nivå. De största minskningarna skall ske i de känsligaste områdena.	Halterna låga i Väneren, Unden, Viken och Gullspångsälven. I Ymsen, Östen och i jordbrukssåarna är halterna höga ²⁰ .	
---	--	---

Minskade utsläpp av kväveföreningar till havet

Senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväveföreningar från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 procent från 1995 års nivå.	Halterna är höga till mycket höga till måttliga. Ingen nedåtgående trend syns ²⁰ .	
--	---	---

Minskade utsläpp av ammoniak

Senast år 2010 skall utsläppen av ammoniak i Sverige ha minskat med minst 15 procent från 1995 års nivå.	Minskning med 12 % av utsläpp till luft mellan år 2000-2008 har skett i de tre kommunerna. ²⁰	
--	--	---

Minskade utsläpp av kväveoxider

År 2010 har utsläppen av kväveoxider i Västra Götalands län minskat till 25 000 ton eller mindre.	Utsläppen var 850 ton i de tre kommunerna. Kommunernas maximala utsläpp för att klara målet beräknas till 620 ton. ²⁰	
---	--	---

Lokala mål - Riktlinjer och handlingsplan för enskilda avloppsanläggningar Mariestad Töreboda Gullspång

Alla avloppsutsläpp från enskilda avlopp ska uppfylla ställda krav (se i dokumentet med riktlinjerna) senast under år 2015.	Arbete pågår. Stora insatser kommer att behövas för att målet ska klaras.	
---	---	---

²⁰ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

För att minska läckaget av växtnäringssämnen bör skyddszoner anläggas utmed vattendragen. Det är även önskvärt med trädridåer utmed vattendrag, alléer, läplanteringar och andra inslag som bidrar till att berika landskapet och den biologiska mångfalden.	Ställningstagande som beaktas, men inte arbetas aktivt med.	
--	---	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Informera om vikten av att överskottsning inte når våra sjöar och vattendrag, t.ex. genom att införa odlingsfria zoner och anlägga kvävefallor i anslutning till åker- och skogsdiken.	Skер genom projektet Greppa näringen som drivs av bland annat Jordbruksverket, LRF och länsstyrelserna.	
Överföra enskilda avlopp till det kommunala avloppsnätet där det är praktiskt möjligt eller öka standarden på annat sätt.	Arbete pågår genom detaljplaner m.m.	
Verka för att minska kväve- och fosforutsläppen från industrier som ligger nära känsliga recipienter.	Skер fortlöpande.	
Ta fram en strategi för arbetet med att åtgärda avlopps-anläggningar i de fall där en anslutning till det kommunala VA-nätet inte är möjlig. Fastigheter som inte har en godtagbar avloppslösning ska åtgärdas senast år 2010.	Skер genom pågående detaljplanering. Arbete med krav på förbättrade avlopp prioriteras efter områdenas känslighet	
Minska kväve- och fosforutsläppen från kommunens avloppsreningsverk.	Det går inte att visa att kväve- och fosforutsläppen har minskat under senare år. Generellt klarar verken sina villkor för utsläppshalter av fosfor.	

8 Levande sjöar och vattendrag

Regionala delmål

Åtgärdsprogram för natur- och kulturmiljöer

Senast år 2010 ska minst hälften av de skyddsvärda miljöerna ha ett långsiktigt skydd och fördelas jämnt mellan de fem vattendistrikten. Minst 15 fiskefria områden ska finnas i varje distrikt.	Tidan nedströms Östen och Gullspångsälven nedströms kraftverket i Gullspång är utpekade som nationellt särskilt värdefulla. Gullspångsälven har skydd i form av naturreservat sedan 2006 ²¹ .	
--	--	---

²¹ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

Åtgärdsprogram för restaurering av vattendrag

Senast till år 2010 ska minst 25 procent av de värdefulla och potentiellt skyddsvärda vattendragen i Västra Götalands län ha restaurerats.	Åtgärder för att förbättra fiskens vandringsmöjligheter och restaurering av lekplatser har utförts i Gullspångsälven och Tidån. Mer åtgärder hade behövts för att nå målet.	
--	---	---

Upprättande av vattenförsörjningsplaner

Senast år 2009 skall vattenförsörjningsplaner med vattenskyddsområden och skyddsbestämmelser ha upprättats för alla allmänna och större enskilda ytvattentäkter. Med större ytvattentäkter avses ytvatten som nyttjas för vattenförsörjning till fler än 50 personer eller distribuerar mer än 10 m ³ per dygn i genomsnitt.	Arbete pågår. Inga planer var färdiga år 2009.	
---	--	---

Utsättning av djur och växter som lever i vatten

Senast år 2010 ska utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på ett sådant sätt att den biologiska mångfalden inte påverkas negativt.	Främmande arter har uppmärksammats i Vänern, bl.a. signalkräfta och ullhandskrabba. Det är oklart vilken dignitet problemet har. Utsättningar av fisk och kräftor kräver tillstånd från Länsstyrelsen.	
--	--	---

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

Kommunens vattenplanering skall successivt anpassas till EU:s ramdirektiv för vatten (vattendirektivet). Det innebär att vattenplaneringen skall utgå från avrinningsområden och präglas av en helhetssyn på vattenanvändning och vattenvård. Åtgärder skall sättas in där de gör störst nytta. Förvaltningsplaner, i enlighet med vattendirektivet, bör upprättas för Tidans och Friaåns avrinningsområden. Vattenplaneringen bör så långt möjligt ske i nära samarbete med vattenvårdsförbund, vattenförbund, markägare och andra lokala intressenter.	Arbete pågår med anpassning av vattenplaneringen i kommunen. Kommunen har representanter i Tidån/Friaåns- samt Vänerns vattenråd. Insatser kring åtgärder av enskilda avlopp görs efter prioriterade avrinningsområden.	
Arbetet med att förbättra vattenkvaliteten i Tidån behöver effektiviseras. Tillförseln och transporten av näringsämnen är fortfarande för hög. Åtgärder måste bl.a. vidtas inom jordbruket samt för såväl kommunala som enskilda avlopp. Riskerna för punktutsläpp av föroreningar i samband med olyckor, bränder och liknande från olika typer av verksamheter, bör förebyggas. Arbetet bör samordnas inom hela avrinningsområdet. Kommunen avser att verka för dessa frågor inom ramen för Tidans vattenförbund.	Arbete med kommunala och enskilda avlopp pågår. Kommunen är delaktig i Tidansvattenförbund.	

<p>Tidans värde från naturvårds- och kulturmiljösynpunkt, inte minst de delar som ligger inom Mariestads tätort, skall tas till vara. Allmänhetens tillgänglighet till Tidans nedre delar och mynningsområden för rekreation, friluftsliv och sportfiske bör förbättras. En vandringsled längs stranden från Ekudden till Ullervad bör ordnas. Stränderna bör, där möjligheter finns, betas för att bli mer tillgängliga och tilltalande. Skyddande vegetationszoner bör finnas i anslutning till åkermark. Tidans strand mellan Marieholmsbron och Ekuddens yttre delar bör röjas från vass och betas.</p>	<p>Tidans nedre mynning har vassröjts. Vid gångbron har vassklippning skett.</p>	
<p>Kommunen skall aktivt verka för att förutsättningarna för tidanöringen och den hotade fiskarten asp förbättras. Kvarvarande forsar och strömsträckor inom Tidans avrinningsområde får inte exploateras för vattenkraft. Ytterligare vattenuttag bör inte tillåtas. Vattenreglering skall ske på ett sådant sätt att lågvattenföringen förbättras. Grävning, muddring och andra åtgärder som kan ha en negativ påverkan på det biologiska livet, bör undvikas under känsliga tidpunkter.</p>	<p>Kommunen bevakar intressena tillsammans med Tidans vattenförbund, Länsstyrelsen och Mariestads sportfiskeklubb.</p>	
<p>Ytterligare åtgärder för att säkerställa fiskens vandring bör vidtas. Detta bör genomföras genom överenskommelser med kraftverksägarna och/eller i samband med omprövning av befintliga vattendomar. Det gäller bl.a. väl fungerande vandringsvägar förbi kraftverksdammar och ev. andra vandringshinder. Åtgärderna berör även andra kommuner uppströms i vattensystemet.</p>	<p>Kommunen bevakar intressena tillsammans med Tidans vattenförbund, Länsstyrelsen och Mariestads sportfiskeklubb.</p>	
<p>Gösen har på senare år fått allt större fångstvärde för yrkesfisket. Åtgärder för att gynna gösen bör därför genomföras. Det gäller t.ex. restaurering av lekplatser genom vegetationsbekämpning, utplantering av gösyngel och rom samt riktat fiske efter vitfisk.</p>	<p>Inga speciella åtgärder de senaste åren.</p>	
<p>Kommunen är positiv till etablering av fisk- och kräftdjursodling i anlagda dammar och till extensivt vattenbruk. Förutsättningar för vattenbruk i form av traditionella s.k. kassodlingar i sjöar och vattendrag saknas. Generellt gäller att vattenbruket inte får medföra att utsläpp av växtnäringssämnen till naturliga vattenmiljöer ökar eller till en oönskad spridning av arter eller stammar av fisk eller kräftdjur.</p>	<p>Ställningstagandet hoppas medverka till att delmålet uppfylls.</p>	
<p>De utomordentliga möjligheterna att utveckla Odensåker vid fågelsjön Östen till ett attraktivt område för ekoturism och kulturturism skall tas till vara. Uppmärksamhet bör dock fästas på att sjön och närområdet är att betrakta som särskilt känsligt från ekologisk synpunkt. Det innebär bl.a. att besökande i området bör ledas till utvalda platser via iordningställda gång- och cykelvägar för att på det sättet minska slitage och störningar. Utvecklingsarbetet kring sjön Östen bör ske i bred samverkan mellan berörda intressenter (kommuner, myndigheter, ideella organisationer, markägare m.fl.).</p>	<p>Bird- projekt utfört.</p>	

Lokala mål - Mariestad (Riktlinjer för hantering av dagvatten)

<p>Dagvattenhanteringen ska så långt möjligt säkerställa att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dagvattnets föroreningar inte släpps ut i miljön - inget ovidkommande vatten ska belasta kommunens reningsverk - flödena in till kommunens reningsverk endast ska variera beroende av avledning av spillvatten - bräddningarna successivt ska minska med slutmålet att helt upphöra. 	<p>Dagvatten släpps ut orenat i recipient. Konstruktioner för rening av dagvatten ligger på framtiden.</p> <p>Inläckage kommer alltid att existera i någon omfattning även om det finns en strävan efter att minimera mängderna. I Mariestad finns fortfarande arbete kvar innan man kan nöja sig. Det går inte att säga att bräddningar på ledningsnätet har minskat.</p>	
---	--	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

<p>Skydda sjöar och vattendrag som används som dricksvattentäkter.</p>	<p>Skyddsarbete pågår. Dricksvattenkvaliteten i de kommunala vattentäkterna klarar normerna förutom för aluminium²².</p>	
<p>Verka för att värdefulla sjöar och vattendrag skyddas genom områdesskydd, kommunal planering och hänsynstagande i jord- och skogsbruket.</p>	<p>Görs löpande. Miljöläget redovisar skyddade områden²².</p>	
<p>Fortsätta arbetet med att restaurera Gullspångsälven.</p>	<p>Förvaltningsgruppen fortsätter arbetet. En liten ökning av smolt har konstaterats.</p>	
<p>Verka för att näringsbalansen i Hovaån förbättras, i synnerhet vad gäller övergödning.</p>	<p>Höga halter av syreförbrukande material och starkt färgat vatten.</p>	
<p>Verka för att vägdragningar och kulverteringar utförs så att vandrande fisk och andra djurarter ges möjlighet att följa vattendragen.</p>	<p>Bevakning ser. Trumma byggs vid RV26 söder om Otterbäcken.</p>	
<p>Verka för att Noret röjs från vass för att förhindra att Skagern växer igen.</p>	<p>Projekt har avstannat.</p>	
<p>Följa upp vattenkvaliteten med kontinuerlig provtagning i enlighet med vattendirektivets föreskrifter.</p>	<p>Görs genom Gullspångsälvens- och Vänerens vattenvårdsförbund.</p>	
<p>Verka för att förebyggande åtgärder vidtas för att reducera konsekvenserna för Gullspångsälvens nedre del av en eventuell olycka med farligt gods på RV26.</p>	<p>Nya vägräcken har tillkommit på en del av sträckan. Fler åtgärder behövs.</p>	

²² Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

9 Grundvatten av god kvalitet

Regionala delmål

Skydd av geologiska formationer

<p>Grundvattenförande geologiska formationer av vikt för nuvarande och framtida vattenförsörjning skall senast år 2010 ha ett långsiktigt skydd mot exploatering som begränsar användningen av vattnet.</p>	<p>En studie av SGU visar att grundvattenformationer av nationell betydelse förekommer i de tre kommunerna. De flesta kommunala grundvattentäkterna har tillhörande skyddsområden. Några är dock gamla och i behov av revidering²³.</p>	
---	--	---

Inga negativa förändringar i grundvattennivån

<p>Senast år 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.</p>	<p>Tillgången på grundvatten i området är god²³.</p>	
---	---	--

Ökade kvalitetskrav för grundvatten

<p>Senast år 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av vatten som är avsett att användas som dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.</p>	<p>Grundvattnet i provtagna källor och de kommunala vattentäkterna klarar normerna för dricksvattenkvalitet, med undantag för aluminium. I enskilda brunnar är radon och fluorid är vanligt förekommande. Det är oklart hur grundvatten påverkas av olika typer av föroreningar. Bekämpningsmedel är troligen vanligt förekommande²⁴.</p>	
---	--	---

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

<p>Dagvatten bör i största möjliga utsträckning tas om hand lokalt och renas i naturliga system. En lokal hantering av dagvatten ger såväl ekonomiska som ekologiska och utseendemässiga vinster. Dagvattnets innehåll av växtnäringsämnen och föroreningar kan t ex fångas upp i öppna diken, dammar eller våtmarker.</p>	<p>Beaktas löpande i planeringen.</p>	
<p>Ett program för rening av dagvatten från kommunens tätorter skall upprättas.</p>	<p>Arbete pågår.</p>	

²³ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

²⁴ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

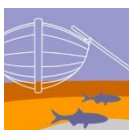
För att långsiktigt säkerställa en god tillgång på dricksvatten av hög kvalitet bör viktiga grund- och ytvattentillgångar skyddas oavsett om de f.n. nyttjas för vattentäkt eller inte. Riskanalyser bör upprättas som underlag för översyn av skyddsområden och skyddsåtgärder.	Arbete pågår med fastställande av vattenskyddsområde. I arbetet med vattenförsörjningsplanen i Mariestad har inventering utförts av vattentäkter och respektive skydd.	
--	--	---

Lokala mål - Mariestad (Riktlinjer för hantering av dagvatten)

Dagvattenhanteringen ska så långt möjligt säkerställa att grundvattenbalansen bibehålls	Beaktas löpande.	
---	------------------	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Inventera vattenbehovet, tillgången och bristerna i vattenförsörjningen och upprätta ett kommunalt vattenhushållningsprogram.	Arbete kommer att påbörjas under de närmaste åren.	
Fastställa skyddsområden för vattentäkter där sådana saknas.	Arbete pågår för vissa vattentäkter.	
Redovisa områden som påverkas negativt av sänkt grundvattennivå i översiktsplanen.	Redovisas i översiktsplanen ²⁵ .	
Inventera samtliga kommunala och större enskilda vattentäkter och klarlägga behovet av skydd.	Har inte utförts.	
Informera vatten- och energiborrare om vilka försiktighetsåtgärder som bör vidtagas så att inte grundvattnet påverkas negativt.	Görs löpande.	

10 Hav i balans samt levande kust och skärgård

(De delar som är aktuella för området)

Regionala delmål

Strategi för kulturarv och odlingslandskap

Senast år 2015 ska kust- och skärgårdslandskapets värden för natur- och kulturmiljön vara kända samt tillsammans med upplevelsevärden bevaras och utvecklas genom ett varsamt brukande.	Kunskap om kustområdet i Mariestad har bland annat skaffats genom arbetet med LIS programmet samt inom olika projekt inom Biosfärområdet.	
---	---	---

²⁵ Översiktsplan Vision 2020 för Gullspångs kommun, 2011.

Anpassning av uttaget av fisk

Uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfisk, skall senast år 2008 inte vara större än att det möjliggör en storlek och sammansättning på fiskbestånden som ger förutsättningar för att ekosystemets grundläggande sammansättning och funktion bibehålls. Bestånden skall ha återuppbyggs till nivåer betydligt över biologiskt säkra gränser.	Nås inte på regional nivå ²⁶ . Men Biosfärområdet Vänerskärgrården med Kinnekulle är även ett fiskeområde, där projekt inom hållbart fiske pågår.	
--	--	---

Minskade utsläpp från fartyg

Genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning ska utsläppen av olja och kemikalier från fartyg minimeras och vara försumbara senast år 2010.	Bedöms på regional nivå vara svårt att nå eftersom mycket arbete återstår med både kommersiell trafik och fritidsbåtar ²⁶ .	LST
---	--	--

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

För att slå vakt om de kvaliteter som besöksnäringen efterfrågar skall ytterskärgrården och värdefulla delar av Mariestadssjön bevaras i huvudsak opåverkade av bebyggelse och störande verksamheter. Byggnader och anläggningar för friluftslivets eller turismens behov får dock uppföras. Det är t.ex. angeläget att förbättra möjligheterna att besöka Djurö.	Området är utpekad som friluftsliv av riksintresse. Delar även som naturmiljö av riksintresse. Strandskyddsbestämmelser reglerar även påverkan på området. LIS program framtaget.	
Kommunens större allmänna badplatser bör år 2007 uppfylla kraven för "Blå flagg".	Inga finns.	

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Inventera och verka för värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas från exploatering.	Sker löpande.	
Verka för att förebyggande åtgärder vidtas för att reducera konsekvenserna för Kolstrandsviken av en eventuell olycka med farligt gods på RV26.	Löpande dialog med Trafikverket sker, men tillräckliga åtgärder ännu ej utförda.	
Verka för att fisket begränsas så att lekande och uppväxande fisk av skyddsvärda arter inte riskerar att fångas.	Löpande dialog med Havs- och vattenmyndigheten.	
Anlägga spolplattor med reningsmöjligheter av spolvattnet i Otterbäcken samt omhändertata sluddamm och färgskrap från båtbottnar.	Ej påbörjat.	

²⁶ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Verka för att Otterbäckens hamn ges möjlighet att ta emot svartvatten från angörande fartyg.	Genomfört.	
Vid behov verka för att djurskyddsområde införs för de viktigaste skären för kolonihäckande sjöfåglar i Vänern.	Samarbete med Naturskyddsföreningen i frågan sker löpande.	

11 Myllrande våtmarker

Regionala delmål

Långsiktigt skydd för våtmarker

Samtliga våtmarksområden i Västra Götalands län som ingår i Myrskyddsplan för Sverige skall ha ett långsiktigt skydd senast år 2010.	Karsmossen och Myrhulta mosse ingår i Myrskyddsplanen är skyddade som reservat. I vindbruksplanen skyddas våtmarker.	
--	--	---

Inga skogsbilvägar över våtmarker

Skogsbilvägar skall inte byggas över våtmarker med höga natur- eller kulturvärden eller så att dessa våtmarker påverkas negativt på annat sätt.	Det är oklart om målet om skogsbilvägar uppnås. Skogsstyrelsen bedömer att de endast får kännedom om en tredjedel av alla skogsbilvägar som byggs ²⁷ .	LST
---	---	--

Anläggning och återställning av våtmarker

I odlingslandskapet skall minst 3 000 ha våtmarker och småvatten anläggas eller återställas fram till år 2010.	Målet är inte omräknat till kommunnivå. I Mariestad, Töreboda och Gullspång har totalt ca 26 ha våtmark anlagts med hjälp av miljöstöd mellan 1999 och 2008. Till detta kan ytterligare våtmarker ha tillkommit ²⁸ . Enligt Länsstyrelsens bedömning nås inte målet för Västra Götalands län ²⁷ .	LST
--	---	--

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

Befintliga våtmarker bör bevaras. Om mindre våtmarker behöver tas bort skall som grundregel gälla att nya bör anläggas som kompensation för de förlorade.	Beaktas löpande.	
---	------------------	---

²⁷ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

²⁸ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

Områden med höga natur-, kultur- eller rekreationsvärden och/eller hotade arter skall användas på ett sådant sätt att värdena består och arternas livsbetingelser förbättras.	Beaktas löpande.	
För närvarande pågår ingen torvbrytning i kommunen. De större torvmossor som finns har i allmänhet höga naturvärden, varför prövningen av eventuell torvbrytning bör vara restriktiv.	Beaktas löpande.	

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Verka för att de mest värdefulla våtmarkerna – Valmossen, Spåsjön, Klämsjökärren och våtmarkerna utmed Håhulteån skyddas, t.ex. genom naturreservat eller som biotopskydd.	Valmossen är riksintresse.	
--	----------------------------	---

Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)

Med hänsyn till områdets känslighet för störningar medges ej verksamheter eller åtgärder som påverkar våtmarksområden t.ex. skogsdikning, fritidsverksamhet, odling eller skogsplantering	Beaktas löpande.	
---	------------------	---

12 Levande skogar

Regionala delmål

Långsiktigt skydd av skogsmark

År 2010 har, räknat från 1998, ytterligare 65 600 ha skyddsvärd skogsmark undantagits från skogsproduktion, vilket avspeglas i att ytterligare 18 450 ha naturreservat har inrättats, ytterligare 2 300 ha biotopskydd har bildats, ytterligare 3 850 ha naturvårdsavtal har upprättats och ytterligare 41 000 ha frivilliga avsättningar finns i Västra Götalands län.	Målet har inte brutits ned till kommunal nivå. Mellan 1998 och 2009 har arealen naturreservat ökat med 1 076 ha, främst genom bildandet av Onsö naturreservat, arealen biotopskydd med 52 ha och arealen frivilliga avtal med 141 ha ²⁹ .	LST
---	--	--

Förstärkt biologisk mångfald

År 2010 skall mängden hård död ved i Västra Götalands län öka med minst 50 procent på produktiv skogsmarksareal utanför reservat och nationalparker och vara högre i de områden där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.	I länet ökar volymen död ved och arealen gammal skog. För äldre lövrik skog och mark föryngrad med lövskog går det inte att se något positiv förändring av tillståndet ³⁰ .	LST
--	--	--

²⁹ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

³⁰ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

<p>Arealen äldre lövrik skog skall öka med minst 13 procent till år 2010 på produktiv skogsmarksareal utanför reservat och nationalparker och mer i de delar av Västra Götalands län där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.</p> <p>Arealen gammal skog skall öka med minst 13 procent till år 2010 på produktiv skogsmarksareal utanför reservat och nationalparker och mer i de delar av Västra Götalands län där den biologiska mångfalden är särskilt hotad.</p> <p>Arealen mark föryngrad med lövskog skall öka på produktiv skogsmarksareal utanför reservat och nationalparker i Västra Götalands län.</p>		
--	--	--

Skydd för kulturmiljövärden

<p>Skogsmarken i Västra Götaland ska brukas på ett sådant sätt att fornlämningar inte skadas och så att skador på övriga kända värdefulla kulturlämningar är försumbara senast år 2010.</p>	<p>I länet har andelen areal som avverkats och där det tagits obetydlig hänsyn har varit 4-14 %. Full hänsyn togs i 55%³¹.</p>	<p>LST</p>
---	---	--

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

<p>Skogsmarkens långsiktiga produktionsförmåga skall, så långt som möjligt, värnas som en viktig resurs för näringslivets utveckling. Vid planering av skogliga åtgärder skall hänsyn tas till såväl områdets produktionsvärde som dess bevarandevärde. Med bevarandevärden avses här natur-, friluft- eller kulturmiljövärden. Har området höga bevarandevärden bör endast sådana åtgärder vidtas som inte väsentligt minskar dessa värden. Om områdets bevarandevärden inte kan betecknas som höga, men kan förväntas öka i framtiden kan såväl en mer bevarandeariktad som en mer produktionsinriktad skötselmodell väljas. Avgörandet för det ena eller det andra måste ske från fall till fall.</p>	<p>Beaktas löpande. Stöd även i Skogsbruksplanen.</p>	
<p>Områden med höga natur-, kultur- eller rekreationsvärden och/eller hotade arter skall användas på ett sådant sätt att värdena består och arternas livsbetingelser förbättras.</p>	<p>Beaktas löpande.</p>	
<p>Inhemska växt- och djurarter som är knutna till skogs- miljöer skall ges utrymme att utvecklas till livskraftiga bestånd. Spridningskorridorer bör finnas mellan större sammanhängande skogsområden och mellan områden med särskilda naturvärden. Skogsmarkens värde som spridningskorridor skall beaktas vid all planering.</p>	<p>Beaktas löpande.</p>	
<p>I tätortsnära skogar och i skärgården bör skogsbruket alltid bedrivas med särskild hänsyn till det rörliga friluftslivet.</p>	<p>Beaktas löpande.</p>	

³¹ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Annan skogsplantering än med lövskog eller s.k. energiskog bör inte ske i öppet kulturlandskap.	Beaktas löpande.	
Kommunen skall i sin planering särskilt värna om miljöer och objekt som är av stor betydelse från kulturmiljösynpunkt samt värdefulla strand- och skärgårdsmiljöer. Minst 5% av den kommunägda skogsarealen skall avsättas för utveckling till naturskog.	5% av kommunens skog är avsatt för utveckling av naturskog.	

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Genomföra en lövskogsinventering.	Ej utfört.	
Vara ett föredöme i bruket av den egna skogen: Den långsiktiga hushållningen skall alltid sättas före kortsiktiga ekonomiska behov.	Den kommunägda skogen sköts enligt Svenska FSC-standarderna för skogsbruk.	
Verka för att de mest värdefulla skogsbiotoperna enligt nyckelbiotopsinventeringen får ett tillräckligt skydd enligt miljöbalken.	Beaktas löpande.	

Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)

För den i kommunen förekommande skogsmarken skall skogsbrukets förutsättningar beaktas. In om större sammanhängande skogsområden är bedömningen av tillkommande bebyggelse restriktiv, eftersom även enstaka hus kan innebära restriktioner för skogsbruket.	Beaktas löpande.	
Ny bebyggelse undviks på skogsmark inom områden av betydelse för skogsnäringen. Generellt gäller att ny bebyggelse lokaliseras till mindre skogsområden eller i kanten av större skogsområden.	Beaktas löpande	
I arbetet med att förverkliga skogsprogrammet skall varje åtgärd ta hänsyn till att skogen inte bara är till för virkesproduktion. Det är viktigt att miljöer som säkrar fortlevnad för hotade arter av växter och djur bevaras, samt att slå vakt om känsliga kulturmiljöer och värden i landskapsbilden. Skogsmarken skall även i framtiden innehålla en rik flora och fauna.	Beaktas löpande. Lövskogsinventering utförd och håller på att sammanställas.	
Vid ianspråktagande av skogsmark bör iakttas: - att sammanhängande skogsområden inte splittras - att bebyggelse lokaliseras till mindre skogsområden eller till kanten av större - att i första hand sämre marker utnyttjas.	Beaktas löpande.	

13 Ett rikt odlingslandskap

Regionala delmål

Skötsel av ängs- och betesmarker

<p>I Västra Götaland skall år 2010 minst 70 000 ha ängs- och betesmark bevaras och skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen hävdad ängsmark skall utökas till minst 750 ha och arealen hävdad betesmark av de mest hotade typerna till minst 2 500 ha.</p>	<p>Ingen statistik på kommunal nivå finns över arealer med miljöstöd. För de 28 biotopskyddsområdena finns föreskrivna skötselåtgärder. För ängsmarker nås målen för miljöstöd och för betesmark är det en bit kvar till målet i länet³².</p>	<p>LST </p>
--	--	--

Bevarande och nyskapande av småbiotoper i odlingslandskapet

<p>Mängden småbiotoper i odlingslandskapet ska bevaras i minst dagens omfattning.</p>	<p>Lokala uppgifter saknas. Flera av småbiotoperna har minskat kraftigt länet. Restaurering och nyanläggning sker i för liten skala för att kompensera bortfallet³².</p>	<p>LST </p>
---	---	---

Skötsel av kulturbärande landskapselement

<p>Mängden kulturbärande landskapselement som vårdas skall öka till år 2010 med cirka 70 procent.</p>	<p>I länet anses det inte vara möjligt att nå förutom för enstaka typer av landskaps element³².</p>	<p>LST </p>
---	--	--

Genetiska resurser hos husdjur och kulturväxter

<p>Senast år 2010 skall det nationella programmet för växtgenetiska resurser vara utbyggt och det skall finnas ett tillräckligt antal individer för att långsiktigt säkerställa bevarandet av inhemska husdjursraser i Sverige.</p>	<p>I länet finns en positiv trend men målet nås inte³².</p>	<p>LST </p>
---	--	--

Åtgärdsprogram för lantbrukets ekonomibyggnader

<p>Senast 2020 ska odlingslandskapets byggnader och bebyggelsemiljöer från olika tider tas om hand så att en mångfald bibehålls.</p>	<p>I länet anses det finnas goda möjligheter att uppnå målet då det finns ett stort intresse för stödet till restaurering av kulturhistoriska ekonomibyggnader.</p>	<p>LST </p>
--	---	--

³² Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Ökad ekologisk produktion i Västra Götalands län

<p>Den certifierade ekologiska jordbruksmarken bör öka till 20% 2010.</p> <p>Den certifierade ekologiska produktionen av mjölk, ägg och kött från idisslare, dvs. nöt och lamm, bör öka markant till 2010.</p> <p>Den certifierade ekologiska produktionen av grisar och matfåglar bör öka kraftigt till år 2010.</p> <p>För att stimulera en positiv utveckling av marknaden och en hållbar utveckling bör konsumtionen av certifierade ekologiska livsmedel i offentlig sektor öka. Inriktningen bör vara att 25 % av den offentliga konsumtionen av livsmedel ska avse ekologiska livsmedel 2010.</p>	<p>Målet om andel omställd åkermark uttryckt i KRAV-certifiering: Mariestad 29%, Töreboda 19%, Gullspång 9%³³. För EU-certifiering finns ej uppgifter på lokal- eller länsnivå.</p> <p>Antalet nötkreatur i ekologisk (uttryckt som KRAV-certifierade) produktion ökar men inte övriga djurslag.</p> <p>Andel ekologiska livsmedel i Mariestad år 2010 var 2,4%³⁴ I Töreboda år 2009 var andelen 0,3% och Gullspång 3,4%³⁵.</p>	
--	--	--

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

<p>Åkermarken bör så långt möjligt värnas som en betydelsefull produktionsresurs. Den långsiktiga produktionsförmågan hos jordbruksmark som används för livsmedels eller biobränsleproduktion bör bibehållas. Brukningsvärd jordbruksmark som tas ur produktion bör användas så att framtida återgång till livsmedelsproduktion är möjlig eller för att återskapa skyddsvärda naturtyper som har försvunnit på grund av uppodlingen.</p>	Beaktas löpande.	
<p>Vid åtgärder inom jordbruket skall stor hänsyn tas till de miljöinslag som karakteriserar området. Odlingslandskapets struktur bör så långt möjligt behållas med olika småbiotoper, ängs- och naturbetesmarker, i en mängd som främjar och stärker den biologiska mångfalden och variationen. Det är av stor vikt att betesdrift bibehålls på ängs- och hagmarker som är värdefulla för naturvärden.</p>	Beaktas löpande.	

Lokala mål - Töreboda (Översiktsplan)

<p>För den redovisade jordbruksmarken skall jordbrukets intressen och målet, en levande landsbygd, beaktas vid prövning mot andra intressen. Restriktivitet iaktas beträffande ianspråktagande av åkermark för bebyggelse. Framför allt bör försiktighet iaktas i nära anslutning till animalieproduktion.</p>	Beaktas löpande.	
--	------------------	---

³³ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

³⁴ Ekologiskt i offentliga storhushåll 2010. Ekomatcentrum 2011-04-28.

³⁵ Ekologiskt i Sveriges kommuner och landsting, hela listan med nyckel för ekologiska inköp, åren 2001-2009.

Inom det klart åkerdominerande landskapet är bedömningen av tillkommande bebyggelse restriktiv, då även enstaka hus kan innebära restriktioner för jordbruksdriften.	Beaktas löpande.	
Övervägande om jordbruksmarken görs från två utgångspunkter: Markens betydelse för jordbruksnäringen. Markens betydelse för andra samhällsintressen (landskapsbild, naturvård, friluftsliv etc).	Beaktas löpande.	

Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling)

Livsmedel bör då det är ekonomiskt möjligt/rimligt köpas in från producenter med ekologisk inriktning (KRAV eller motsvarande).	Ingen speciell uppföljning för Töreboda. Uppföljning hänvisas till Skövde kommuns miljöbokslut.	
---	---	---

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Verka för att arealen slätterängar och betesmarker bevaras för att rädda de hotade arter som är knutna dit.	Bevaras vid Högsåsen bland annat med hjälp av miljöstöd.	
Tillse att jordbrukslandskapet i Högsåsens naturreservat bevaras för framtiden.	Bevaras vid Högsåsen bland annat med hjälp av miljöstöd.	
Uppmuntra bevarandet av stengärdesgårdar, dikes- och åkerrenar, odlingsrösen och alléer.	Beaktas löpande.	
Verka för att de viktigaste betes- och slättermarkerna – t.ex. delar av Ribbingfors, Bråtaslätten och Hovaåns dalgång ges ett tillräckligt skydd och stöd för nödvändiga skötselåtgärder.	Inget speciellt skydd idag.	

15 God bebyggd miljö

Regionala delmål

Planering för en samhällsstruktur som främjar miljöanpassade och resurssnåla transporter

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att transportbehovet minskar och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras.	Beaktas enligt kommunernas översiktsplaner, Energi- och klimatplan m.m. Några speciellt framtagna program finns inte.	
---	---	---

Planering för kulturhistoriska och estetiska värden

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas.	Kulturmiljöinventering gjord i Töreboda. Gullspångs kommuns översiktsplan innehåller delar om förvaltning av kulturhistoriska värden. I Mariestad finns kulturmiljöprogram för centrum.	
---	---	---

Planering för grön och vattenområden i tätorter

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande i Västra Götaland grundas på program och strategier för hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras, vårdas och utvecklas för såväl natur- och kulturmiljö- som friluftssändamål, samt hur andelen hårdgjord yta i dessa miljöer fortsatt begränsas.	Det finns Naturvårdsplan ³⁶ och Grönprogram för Mariestad ³⁷ . Behandlas i Gullspångs översiktsplan ³⁸ och Gestaltungsprinciper för Töreboda centrum ³⁹ .	
--	---	---

Planering för effektivare energianvändning och nyttjande av förnyelsebar energi

Senast år 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för hur energianvändningen skall effektiviseras för att på sikt minskas, hur förnybara energiresurser skall tas tillvara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.	Skер genom pågående översiktlig planering. Gemensam Vindbruksplan ⁴⁰ och Energi- och klimatplan ⁴¹ finns för kommunerna. Arbete med energieffektiviseringsstrategi pågår.	
---	---	--

Bebyggelsens kulturhistoriska värden

Bebyggelsens kulturhistoriska värden skall senast år 2010 vara identifierade och ha en långsiktigt hållbar förvaltning.	Kulturmiljöinventering gjord i Töreboda. Gullspångs kommuns översiktsplan innehåller delar om förvaltning av kulturhistoriska värden. I Mariestad finns kulturmiljöprogram för centrum.	
---	---	---

Minskat buller

Antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar överstigande de riktvärden som riksdagen ställt sig bakom för buller i bostäder skall ha minskat med 5 procent till år 2010 jämfört med år 1998.	Nås inte på regionalnivå. Trafikbullerutredning gjord i Mariestad, men åtgärdsprogramt ej uppfyllt ⁴² . Flera samhällen i ligger utmed jär-, riks- eller europaväg. Bullerplank har uppförts på flera platser.	LST
---	---	--

³⁶ Naturvårdsplan. Mariestads kommun 2006.³⁷ Grönprogram för Mariestads kommun, 2009.³⁸ Översiktsplan Vision 2020 för Gullspångs kommun, 2011.³⁹ Kanalstan- Gestaltungsprinciper Töreboda centrum 2010.⁴⁰ Vindbruk Tematiskt tillägg till översiktsplan. Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommuner 2011.⁴¹ Energi- och klimatplan för Mariestad, Töreboda och Gullspångs kommuner. 2008.⁴² Bullersaneringsplan för Mariestads tätort Etapp 1 och 2. Trivector. Rapport 2001:1. 2001.

Minskade uttag av naturgrus

<p>År 2010 skall uttaget av naturgrus i Västra Götalands län vara högst 1,4 miljoner ton per år.</p>	<p>Uttag förekommer i området, men inga uppgifter finns om hur stora mängder som bryts. Målet nås inte på regional nivå⁴³.</p>	<p>LST</p>
--	---	--

Minskning av avfallsmängder

<p>Den totala mängden genererat avfall skall inte öka och den resurs som avfall utgör skall tas till vara i så hög grad som möjligt samtidigt som påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras. Särskilt gäller att:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mängden deponerat avfall exklusive gruvavfall skall minska med minst 50 procent till år 2005 räknat från 1994 års nivå. ▪ Senast år 2010 skall minst 50 procent av hushållsavfallet återvinnas genom materialåtervinning, inklusive biologisk behandling. ▪ Senast år 2010 skall minst 35 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser källsorterat matavfall till såväl hemkompostering som central behandling. ▪ Senast år 2010 skall matavfall och därmed jämförligt avfall från livsmedelsindustrier m.m. återvinnas genom biologisk behandling. Målet avser sådant avfall som förekommer utan att vara blandat med annat avfall och är av en sådan kvalitet att det är lämpligt att efter behandling återföra till växtodling. ▪ Senast år 2015 skall minst 60 procent av fosforföreningarna i avlopp återföras till produktiv mark, varav minst hälften bör återföras till åkermark. 	<p>Åtgärder kring minskade avfallsmängder sker enligt avfallsplanerna i kommunerna.</p> <p>Avfallsmängden per person i landet ökar och är nu drygt 500 kg per person och år.</p> <p>På regional nivå minskar deponerat avfall.</p> <p>På nationell nivå återvanns 2008 20% av matavfallet.</p> <p>På regionalnivå bedöms målen om biologisk behandling nås⁴³.</p>	<p>LST</p>
--	--	--

Bättre energianvändning i byggnader

<p>Den totala energianvändningen per uppvärmd areaenhet i bostäder och lokaler minskar. Minskningen bör vara 20% till år 2020 och 50% till år 2050 i förhållande till användningen 1995. Till år 2020 ska beroendet av fossila bränslen för energianvändningen i bebyggelsesektorn vara brutet, samtidigt som andelen förnybar energi ökar kontinuerligt.</p>	<p>Arbete pågår. Jämförelsetal för den kommunala organisationen har tagits fram för 2009 och kommer i enlighet med energieffektiviseringsstödet följas upp årligen.</p>	
---	---	---

⁴³ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Mindre radon, fukt och mögel inomhus

<p>År 2020 skall byggnader och deras egenskaper inte påverka hälsan negativt. Därför skall det säkerställas att</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ samtliga byggnader där människor vistas ofta eller under längre tid senast år 2015 har en dokumenterat god ventilation, ▪ radonhalten i alla skolor och förskolor år 2010 är lägre än 200 Bq/m³ luft och att ▪ radonhalten i alla bostäder år 2020 är lägre än 200 Bq/m³. 	Arbete med ventilationskontroll pågår.	
	Alla förskolor i kommunerna klarar målet kring radon.	
	Pågående arbete med flerbostadshus.	

Lokala mål - Energi- och klimatplan Mariestad, Töreboda och Gullspång

Externa områden för handel m.m. ska ha anslutning med kollektivtrafik samt säker gång- och cykeltrafik till år 2020.	Beaktas löpande vid fysisk planering.	
Ett nätverk av säkra gång- och cykelvägar inom och mellan tätorterna i kommunerna ska byggas ut till år 2020.	Arbete pågår.	
Vid överlåtande av kommunal mark för bostadsbyggnation ska användande av lågenergihus stimuleras.	Arbete med Miljöprogram i Mariestad påbörjat.	
Utbyggnad av när- och fjärrvärme i de tre kommunerna sammanlagt till en årsleverans av 172 GWh från förnybara energikällor ska ske till 2015.	Arbete med ny fastbränslepanna för fjärrvärme i Mariestad pågår.	
En utbyggnad av småskalig närvärme i Gullspång och Hova ska påbörjas till 2012.	Investering i bergvärme och ombyggnad av pellets pannor har utförts av Gullspångsbostäder AB.	
Användningen av el i hushållssektorn per innevånare ska minska med 10% till 2020 jämfört med 2004.	I Mariestad var elanvändningen per innevånare år 2004 3,8 MWh, 2008 3,4 MWh och 2009 4,3 MWh. I Töreboda var användningen för samma år 4,1 4,2 respektive 11,4 MWh. För Gullspång finns endast uppgifter för 2004 då var förbrukningen 4,1 MWh per person ⁴⁴ . Osäkerhet kring om underlaget är tillräckligt för att göra jämförelser.	
En effektivare elanvändning inom industri- och servicesektorena ska aktivt stimuleras.	Sker genom information och förebyggande arbete från Energi- och klimatrådgivningen och Miljö- och byggnadsförvaltningen.	

⁴⁴ Statistiska centralbyrån. Energidata (MWh) efter region, kategori och energityp. År 1990-2008 samt Slut användning (MWh), efter region, förbrukarkategori och bränsletyp. År 2009.

<p>Elanvändningen i kommunens lokaler per ytenhet ska minska med 10% till år 2020 räknat från 2004.</p>	<p>Uppgifter finns från 2004 men är inte jämförbara med senare uppgifter. Jämförelsetal för den kommunala organisationen har tagits fram för 2009 och kommer i enlighet med energieffektiviseringsstödet följas upp årligen.</p>	
---	--	---

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

<p>Mariestads kommun är en kulturbygd. Större områden som är obetydligt påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön är ovanliga. Med utgångspunkt i de lokala förhållandena, bedömer kommunen att delar av den yttre skärgården samt skogsområdet runt Lugnäsberget och mot Vristulven uppfyller kriterierna för stora opåverkade områden och således så långt möjligt bör skyddas mot åtgärder som kan påverka områdenas karaktär.</p>	<p>Beaktas vid planering och bygglovsgivning.</p>	
<p>Områden med höga natur-, kultur- eller rekreationsvärden och/eller hotade arter skall användas på ett sådant sätt att värdena består och arternas livsbetingelser förbättras.</p>	<p>Beaktas löpande.</p>	
<p>Allmänhetens tillgänglighet till friluftsområdena skall främjas. De natur- och kulturmiljövärden som utgör grunden för friluftsvärdena skall bevaras och stärkas. En naturlig kontakt bör skapas mellan bostadsområden och friluftsområden. Ett särskilt gröonstrukturprogram skall tas fram för kommunens tätorter.</p>	<p>Beaktas vid planering. Grönstrukturprogram och LIS program finns. Ekotursimprojekt i Biosfärområdet pågår.</p>	
<p>Frågor om ökad användning av förnyelsebara energikällor samt ökad ekoeffektivitet i kommunens tekniska system skall tillmätas en ökad vikt i samhällsplaneringen. Kommunen kommer att utarbeta en ny energiplan, som visar hur omställningen av energisystemet skall genomföras. En ökad ekoeffektivitet innebär mindre avfall och att restprodukter i största möjliga utsträckning nyttiggörs genom återbruk, material- eller energiutvinning. Effektiviteten i avloppsvattenhanteringen skall öka genom att ledningsnätet ses över i syfte att minska inläckage av grundvatten och dagvatten.</p>	<p>Frågorna tas upp i Energi- och klimatplan, Avfallsplan och Dagvattenspolicy m.m.</p>	
<p>Kommunen anser att prövningen enligt miljöbalken av nya naturgrustäkter bör vara restriktiv. Normalt bör tillstånd endast ges i områden där täktverksamhet pågår och efterbehandling inte har utförts.</p>	<p>Beaktas löpande.</p>	
<p>Återbruk av byggnadsmaterial från vägbankar, betongskrot, äldre asfaltmassor och liknande, skall underlättas och utökas för att förbättra materialhushållningen. Materialbanker och depåer för återvinningsmaterial och restprodukter bör anordnas på lämpliga platser t ex vid bergtäkterna.</p>	<p>Rena schaktmassor och ren betong kan lämnas vid Bångahagens återvinningscentral.</p>	

Lokala mål - Mariestad (Riktlinjer för hantering av dagvatten)

<p>Dagvattenhanteringen ska så långt möjligt säkerställa att bebyggelsemiljön berikas och att vattenprocesserna synliggörs och att skador på fastigheter och andra anläggningar inte uppkommer.</p> <ul style="list-style-type: none"> - inga fastigheter ska bli översvämmade p.g.a. brister i dagvattenhanteringen - de årliga kostnaderna orsakade av bristande dagvattenhantering helt ska upphöra. 	<p>Ledningsnätet är generellt ganska bra och tillräckligt dimensionerat enligt krav. Dagvattenhantering beaktas löpande i planering. Ingen speciell uppföljning görs kring skador och kostnader över bristande dagvattenhantering.</p>	
---	--	---

Lokala mål - Mariestad (Miljökriterier vid upphandling)

<p>Förpackningar för produkterna skall i största grad återanvändas/återvinnas och mängden skall minimeras.</p>	<p>Krav finns men ingen uppföljning görs.</p>	
--	---	---

Lokala mål - Mariestad (Grönprogram)

<p>Programmet ska bidra till:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tillgång och tillgänglighet - pedagogiska värden - nationellt besöksmål 	<p>Målet är på väg att uppnås bland annat genom de olika projekten, se nedan.</p>	
<p>Projekt med högsta prioritet (Undervisningsparker) ska vara genomförda till 2015.</p>	<p>Arbetet pågår.</p>	
<p>Projekt med prioritet 2 (Stadsparken) ska påbörjas i sina första etapper innan 2015.</p>	<p>Osäkerhet kring när arbetet kommer att sättas igång.</p>	
<p>Projekt med prioritet 3 (Tätortsparker och Stadsdelsparker) ska påbörjas i sina planeringsprocesser till 2015.</p>	<p>Ej påbörjat.</p>	
<p>Pågående projekt (Världsparken och Grönöar) fortlöper parallellt med övriga.</p>	<p>Arbete fortlöper.</p>	

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

<p>Genomföra en kulturmiljöanalys och skydda den kulturhistoriskt viktiga bebyggelsen, t.ex. genom områdesbestämmelser, uppdaterade detaljplaner eller byggnadsminnesförklaring.</p>	<p>Ej påbörjat.</p>	
<p>Ta fram ett program som anger hur kulturhistoriska och estetiska värden ska bevaras.</p>	<p>Ej påbörjat.</p>	
<p>Främja en bebyggelsestruktur som möjliggör anslutning till fjärrvärmeanläggningar med hög grad av rening.</p>	<p>Beaktas löpande. Påbörjat planprogram i Otterbäcken</p>	

Planera så att ny bebyggelse inte utsätts för störande eller skadligt buller.	Beaktas löpande.	
Verka för att befintliga bullerproblem åtgärdas.	Beaktas löpande. Inga oavslutade ärenden finns.	
Minska deponeringen av avfall, minska miljöbelastningen från deponier och öka resurshushållningen genom giftfria och resurssnåla kretslopp.	Behandlas i avfallsplanen.	
Förbättra energihushållningen i fastighetssektorn (som står för 40 % av Sveriges totala energi användning) – samtidigt måste kraven uppfyllas på bra inomhusluft utan fukt, mögel, drag och buller.	Skер genom information och förebyggande arbete från Energi- och klimatrådgivningen och Miljö- och byggnadsförvaltningen. Internt i kommunen kommer arbete att ske genom energi-effektiviseringsstrategin.	
Minska radonhalterna i inomhusluften i kommunens egna byggnader.	Alla kommunens skollokaler klarar de nationella målen.	
Ta fram ett radonprogram som visar hur radonmålen ska nås.	Inget speciellt program finns. Alla skollokaler klarar idag målen. Arbete med flerbostadshus pågår.	

Lokala mål - Töreboda (Verksamhetsmål)

Utveckla attraktiva boende- och livsmiljöer för alla åldrar.	Beaktas i nya planer. Bland annat Gestaltungsprinciper för Töreboda centrum.	
--	--	---

Lokala mål - Töreboda (Översiktplan)

Det övergripande målet är att hushålla med resurser och successivt minska avfallsmängderna. I samband med att en utvecklad källsortering genomförs i kommunen kommer på sikt avfallsmängderna att minska	Behandlas i avfallsplanen.	
Utbyggnad av bostäder, arbetsplatser och servicefunktioner lokaliseras i huvudsak till tätorterna Töreboda, Moholm och Älgårås. Lokalisering görs till områden där omsorg om mark och vatten och varsamhet om miljö sker i möjligaste mån.	Beaktas löpande.	
Människor skall ha tillgång till en tilltalande skogsmiljö för rekreation och friluftsliv. Virkesproduktion och rekreation bör kunna samsas på samma mark. Ur skogsbrukets perspektiv är det en rad allmänna intressen som riktas mot markområden där skogsbruk bedrivs.	Beaktas löpande.	

Lokala mål - Töreboda (Tillväxt- och näringslivsprogram)

<p>Attraktivt boende Insatser för att vidareutveckla och etablera nya boendemiljöer i kommunen ska ha högprioritet. Samtidigt skall det i all bebyggelseplanering finnas en ökad hållbarhetsaspekt med avseende på resurshushållning och miljöhänsyn.</p>	<p>Bland annat har Gestaltungsprinciper för Töreboda centrum tagits fram.</p>	
<p>Utveckling av nya och befintliga företag Arbetet med att få fler företagare att etablera verksamhet i kommunen ska bedrivas målinriktat och utifrån ett helhetsperspektiv. Det innebär att kommunen ska vara en attraktiv boendeort som har tillgång till goda kommunikationer, kan attrahera kompetent arbetskraft, har närhet till natur och kultur samt ett rikt föreningsliv som grund för nätverksbyggande och sociala kontakter.</p>	<p>Exempelvis så har projekt drivits för att utreda möjligheten till affärsutveckling inom de gröna näringarna. Gestaltningsprogrammet för Töreboda centrum har arbetats fram i samarbete med företrädare från företag och organisationer. Tursimsarbete har skapats med grannkommuner. Marknadsföringsprojekt med företag och Västsvenska turistrådet⁴⁵.</p>	
<p>Kommunikation och infrastruktur Aktivt bedriva arbete med Västrafik och SJ för att ytterligare förbättra rese- och pendlingsmöjligheten till och från kommunen.</p>	<p>Exempel på åtgärder 2010 är: Ombyggnad av väg 200 genom Töreboda centrum. Gång – och cykelväg till Mostugan. Fortsatt arbete med att säkerställa tågtrafiken på Västra stambanan⁴⁵.</p>	

Lokala mål - Töreboda (Miljöpolicy vid upphandling)

<p>Material som är möjliga att återföra till kretsloppet ska prioriteras enligt följande: - återanvändning / återbruk - återvinning - energiutvinning med minsta möjliga utsläpp av föroreningar - deponering med minimering av skadliga restprodukter och miljöpåverkan.</p>	<p>Krav ställs, men ingen speciell uppföljning för Töreboda. Uppföljning hänvisas till Skövde kommuns miljöbokslut.</p>	
---	---	---

Lokala mål - Mariestad och Gullspång (Renhållningsordning)

Kommunal verksamhet är ett föredöme – lokalt mål 2013

<p>Samtliga kommunala verksamheter har resurser för rätt hantering av avfallet.</p>	<p>Information har getts till ansvariga i olika avdelningar om målet⁴⁶.</p>	<p>*</p>
<p>Allt matavfall från kommunala verksamheter sorteras ut och behandlas i närområdet.</p>	<p>Inte påbörjat ännu⁴⁶.</p>	<p>*</p>

⁴⁵ Årsredovisning Töreboda kommun 2010.

⁴⁶ Avstämning av mål i renhållningsordningen. Avfallsnämnden 2010-12-14.

*= bedömning av måluppfyllelsen görs närmare måläret.

Kommunens verksamheter har minskat den totala avfallsmängden med 10 % jämfört med 2011 års nivå.	Följs upp närmare måläret ⁴⁷ .	*
--	---	---

Avfallsfrågor är en viktig del i tillsynen – lokalt mål 2013

Samtliga anmälningspliktiga verksamheter har fått ett tillsynsbesök med inriktning på avfallshantering.	Samtliga ävs har fått tillsynsbesök. Utöver handläggning av ansökningar/anmälningar enligt avfallsföreskrifterna pågår arbete med nedskräpning ⁴⁷ .	*
---	--	---

Arbetsmiljö är en viktig aspekt i all avfallshantering – lokalt mål 2013

Prioriterade arbetsmiljöproblem är åtgärdade och vid nyetablering uppstår inga nya arbetsmiljöproblem.	Arbete pågår ⁴⁷ .	*
--	------------------------------	---

Taxan stimulerar ökat engagemang – lokalt mål 2013

60% av hushållen har kunskap om vad som ingår i renhållningsavgiften och vad de kan göra för att påverka den egna kostnaden.	Ny taxa framtagen. Uppföljning om kunskap inte utförd ännu ⁴⁷ .	*
--	--	---

Det är lätt att sortera och ta hand om sitt avfall

80% av hushållen tycker det är lätt att sortera och att ta hand om sitt avfall på ett miljöriktigt sätt.	Arbete pågår på flera håll. Uppföljning inte utförd ännu ⁴⁷ .	*
--	--	---

Slam från reningsverk är en tillgång – lokalt mål 2013

Allt slam från kommunens reningsverk ska ha sådan god kvalitet att det nyttiggörs i kommunerna och dess närområden	Utredning pågår ⁴⁷ .	*
--	---------------------------------	---

Lokala mål - Töreboda (Avfallsplan)

Kunskapen om att val av konsumtion påverkar avfallsmängderna och avfallens farlighet ökar.	Ej bedömning för 2010.	?
Andelen avfall som återanvänds ska öka i förhållande till totala mängden säck- och kärlavfall från hushåll.		
Vid företag och andra verksamheter ska andelen avfall som återanvänds och materialåtervinns öka i förhållande i relation till producerad/importerad produkt.		

⁴⁷ Avstämning av mål i renhållningsordningen. Avfallsnämnden 2010-12-14.

*= bedömning av måluppfyllelsen görs närmare måläret.

Avfallssystem ska i större utsträckning stödja hushållens källsortering.	Ej bedömning för 2010.	
Större andel organiskt avfall från livsmedelsindustrier ska tas om hand biologiskt.		
Insamlad mängd matavfall som definieras som hushållsavfall från hushåll, storkök, restauranger, livsmedelsbutiker etc. ska öka.		

16 Ett rikt växt och djurliv

Regionala delmål

Hejda förlusten av biologisk mångfald

Senast år 2010 skall förlusten av biologisk mångfald inom Västra Götalands län vara hejdad.	Klaras inte på regionalnivå. I kommunerna sker årliga räkningar av bland annat sjöfåglar, fiskfauna och bottenfauna ⁴⁸ .	LST
---	---	---

Minskad andel hotade arter

År 2015 skall bevarandestatusen för hotade arter i landet ha förbättrats så att andelen bedömda arter som klassificeras som hotade har minskat med minst 30 procent jämfört med år 2000, och utan att andelen försvunna arter har ökat.	Bedöms inte nås på regionalnivå ⁴⁹ .	LST
---	---	--

Hållbart nyttjande

Senast år 2010 ska biologisk mångfald och biologiska resurser såväl på land som i vatten nyttjas på ett hållbart sätt så att biologisk mångfald upprätthålls på landskapsnivå.	Klaras inte på regionalnivå ⁴⁹ .	LST
--	---	--

Lokala mål - Mariestad (Översiktsplan)

Områden med höga natur-, kultur- eller rekreationsvärden och/eller hotade arter skall användas på ett sådant sätt att värdena består och arternas livsbetingelser förbättras.	Beaktas löpande.	
---	------------------	---

⁴⁸ Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.

⁴⁹ Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.

Lokala mål - Gullspång (Översiktsplan Vision 2020)

Bidra i arbetet med att inventera förekomsten av biotoper med hotade arter inom kommunen.	Sker vid behov. Framför allt i samband med vindkraftsetableringar.	
Ta hänsyn till den biologiska mångfalden i den fysiska planeringen.	Beaktas löpande.	

17 Folkhälsomål

Uppföljning av folkhälsomålen görs i folkhälsoplaner för respektive Folkhälsoråd i Mariestad, Töreboda och Gullspång.

18 Kunskap och kommunikation

Lokala mål - Gullspång (Pedagogisk utvecklingsplan)

Samtliga skolenheter i Gullspånga kommun ska vart tredje år förnya sin utmärkelse "Skola för hållbar utveckling".	Alla skolenheter har utmärkelsen.	
Samtliga skolenheter ska öka nyttjandet av lokala resurser i närmiljön under år 2010-2015	Användandet har ökat. Utvärdering sker årligen och redovisas i respektive skolenhets kvalitetsredovisning.	

Internationellt modellområde för hållbar utveckling

<p>Mariestads kommun ingår tillsammans med Götene och Lidköpings kommun i Biosfärområdet Vänerskärsgården med Kinnekulle.</p> <p>I Vision Mariestad 2030 är internationellt modellområde för hållbar utveckling (Biosfärområdet) en av visionens fem byggstenar. Målformuleringar om internationellt modellområde hänvisas till Vision Mariestad 2030.</p>	<p>Unescos kriterier för biosfärområden ses som övergripande mål för arbetet. Följs upp av biosfärkontoret.</p> <p>Måluppföljning hänvisas till Visionsuppföljning som startar år 2011.</p>	
--	---	---

Kommentarer till bedömningen av miljömålsuppfyllelsen

Generellt har uppfyllelsen av målen bedömts utifrån år 2010. I de fall som statistikunderlag saknas för år 2010 har uppföljningen gjorts utifrån statistiskt från 2009 eller 2008.

Avfall och renhållning

Renhållningsordning för Mariestad och Gullspång har 2013 som det närmaste måläret. Bedömning av miljömålsuppfyllelsen har därför inte gjorts. Hänvisning görs till Avfallsnämndens avstämning av mål i renhållningsordningen.

Avfallsplanen för AÖS beslutades 2011 och gäller för medlemskommunerna i kommunalförbundet Östra Skaraborg (Falköping, Hjo, Karlsborg, Skövde, Tibro och Töreboda). I avfallsplanen finns en uppföljning av den tidigare avfallsplanen för Töreboda från 1995. Uppföljningen av den tidigare avfallsplanen som redovisas i den nya avfallsplanen är för åren 1995-2007. Ingen miljömålsuppföljning har sammanställts för 2010. Årlig uppföljning genom arbetet med den nya avfallsplanen kommer istället att ske.

Upphandling

Olika former av samarbete sker vid upphandling. Töreboda kommun samarbetar med Skövde kommun när det gäller upphandlingar. Hänvisning görs därför till Skövde kommuns upphandlingspolicy. För de gemensamma förvaltningarna i Mariestad, Töreboda och Gullspång som Tekniska förvaltningen och Miljö- och byggnadsförvaltningen sker upphandling via upphandlingsenheten i Mariestads kommun. Mariestads kommuns inköps- och upphandlings policy gäller därför för dessa två förvaltningar. Gullspåns kommun samarbetar med upphandlingsfunktionen i Mariestad.

Vänermål

Målen för Väneren ur Vattenvårdsplanen för Väneren följs inte upp här. Hänvisning till måluppfyllelse görs till Vänerens vattenvårdsförbunds årsskrifter med mera.

Verksamhetsmål Töreboda

Målen är antagna 2010 och är satta för 2011-2013. Uppföljning för 2010 har därför gjorts utifrån redan pågående arbeten och tillgängliga nyckeltal, inte efter de givna former som verksamhetsmålen kommer att följas upp från år 2011.

Referenser

- Avstämning av mål i renhållningsordningen. Avfallsnämnden 2010-12-14.
- Biosfärområdet Vänerskärgården med Kinnekulle. Internet: www.vannerkulle.org.
- Bullersaneringsplan för Mariestads tätort Etapp 1 och 2. Trivector. Rapport 2001:1. 2001.
- Ekologiskt i offentliga storhushåll 2010. Ekomatcentrum 2011-04-28.
- Ekologiskt i Sveriges kommuner och landsting, hela listan med nyckel för ekologiska inköp, åren 2001-2009. Internet 2011-03-15.
www.ekocentrum.info/MatrAttBestalla.htm
- Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2008. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.
- Energianvändning och utsläpp av växthusgaser i Mariestad, Töreboda och Gullspång 2009. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2011.
- Energi- och klimatplan för Mariestad, Töreboda och Gullspåns kommuner. 2008.
- Från basuppgifter inrapporterade för energieffektiviseringsstödet. Kommunens energi- klimatstrategier.
- Grönprogram för Mariestads kommun, 2009.
- Kanalstan- Gestaltungsprinciper Töreboda centrum. CH arkitekter och Töreboda kommun 2010.
- LIS-områden. Tematisk tillägg till översiktsplan. Mariestads kommun 2011.
- Miljön i Mariestad, Töreboda och Gullspång. Miljö- och byggnadsförvaltningen 2010.
- Mötesplats Mariestad – Miljöprogram för Mariestad kommun, del 1. 2009.
- Naturvårdsplan Mariestads kommun 2006.
- Nyckeltal energi och klimat 2011. Byggnader, transporter och utsläpp i kommuner och landsting. Sveriges kommuner och landsting 2011.
- Riktlinjer för hantering av dagvatten i Mariestads, Töreboda och Gullspåns kommuner, 2011.
- Statistiska centralbyrån. Energidata (MWh) efter region, kategori och energityp. År 1990-2008 samt Slutanvändning (MWh), efter region, förbrukarkategori och bränsletyp. År 2009.
- Så mår miljön i Västra Götaland! Bedömning av miljö kvalitetsmålen samt prognos till 2020. Länsstyrelsen Västra Götalands län. 2010. Rapport 2010:62.
- Vindbruk. Tematiskt tillägg till översiktsplan. Mariestad, Töreboda och Gullspåns kommuner 2011.

Årsredovisning Gullspångs kommun 2010.

Årsredovisning Töreboda kommun 2010.

Översiktsplan Vision 2020 för Gullspångs kommun. 2011.

Samt information från tjänstemän i Mariestads, Töreboda och Gullspångs kommuner.